

generatie valt dan van eklekticisme geen zweem te ontdekken.

Dan, zoo staat het niet met alle religieuze intellectueelen der jongere generatie. Niet met hen, die behept zijn met het euvel van het probabilisme of de waarschijnlijkheid op religieus gebied. Niet met hen, die slechts een opinie, een meening hebben. Die zullen dan bij de tegenstellingen tusschen de richtingen op religieus gebied en in die richtingen tusschen de uiteenlopende stroomingen, het eene deel van de contradictie toestemmen, maar met vrees, dat misschien ook het andere deel wel waar kan zijn.

En ook dit is een euvel, want onze „behoefte aan religie” wordt op den duur alleen bevredigd, wanneer wij omtrent het wezen van haar Object, omtrent wat onze God is, zekerheid hebben.

Met de waarschijnlijkheidsrekening kan men in de religie niet volstaan, en ook hierin is het woord waarachtig; „Het geloof is een vaste grond der dingen, die men hoopt.”

Van dit religieus probabilisme is, het zij nog eens gezegd, het eklekticisme een onbedrieglijk symptoom.

Het eklekticisme, dat stellingen of oordeelen, die, in van elkaar verschillende religies, of ook in van elkaar verschillende richtingen of stroomingen in een zelfde religie, als waarheden gelden daar, om met KIRCHNER te spreken, uitrukt, en die aldus uit hun verband gerukte, onzeker geworden oordeelen, welke elkander weerspreken, zoekt te verbinden.

Bewust, doch meestal onbewust, passen deze religieuzen daarbij de methode toe van de „coïncidentia oppositorum” of het doen samenvallen der tegendeelen. De methode, waaraan de namen van superieure denkers als HERAKLITUS, NICOLAAS CUSANUS, GIORDANO BRUNO en HEGEL zijn verbonden.

Wanneer twee hetzelfde doen, is het echter niet hetzelfde.

De zooeven genoemde denkers passen deze methode toe, gedrongen door hun visie van de wereld als een proces van voortdurend worden, waarin de dingen ontstaan en zich ontwikkelen uit het saamvallen van tegenstellingen. Daarbij is,